

Statenvoorstel 14/16 A

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 15 april 2016

Onderwerp

Perspectiefnota 2016: Werken aan beweging in Brabant

Datum

8 maart 2016

Documentnummer

GS: 3930296

PS: 3934069

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

1. Samenvatting

De Perspectiefnota vormt de aftrap van de jaarlijkse beleids- en planning & controlcyclus van provincie Noord-Brabant. Provinciale Staten geven met de Perspectiefnota richting aan het beleid voor het komend jaar en de begroting voor het volgend jaar. De Perspectiefnota gaat over afspraken uit het bestuursakkoord: hoe staat het met de resultaten? Maar we kijken ook naar buiten: wat gebeurt er in de wereld om ons heen? Zijn er ontwikkelingen die maken dat we beleid moeten bijstellen, of nieuw beleid moeten maken? En wat leren we van eerder beleid? In de Perspectiefnota 2016 verstrekken PS bestuursopdrachten aan GS voor de uitwerking of bijstelling van beleid rondom leegstand, agrofood, VTH-taken, connecting delta, sterk stedelijk netwerk en sociale veerkracht. Ter ondersteuning van dit Statenvoorstel hebben wij een [visual](#) ontwikkeld die u op de provinciale website kunt terugvinden.

2. Het voorstel

1. Instemmen met de inhoudelijke lijn van de Perspectiefnota 2016 en de volgende bestuursopdrachten (paragraaf 7) aan het college verstrekken:
 - a. Ontwikkel met partners een integrale gebiedsgerichte aanpak van leegstand, inclusief instrumentarium;
 - b. Onderzoek wat, binnen de lijn van het [Uitvoeringsprogramma Brabantse Agrofood](#) en de kaders van het koersdocument Stad en Platteland, de provinciale rol kan zijn in de ontwikkeling van een nieuw toekomstperspectief voor de Brabantse varkenssector;
 - c. Ontwikkel een integrale aanpak rond vergunning, toezicht en handhaving met aandacht voor de thema's agrofood/zorgvuldige veehouderij, energie en externe veiligheid;

- d. Maak samen met partners voor west-west Brabant afspraken over 'connecting delta' waarin regionale ambities worden verwoord rond voedselproductie, (water) veiligheid, duurzaamheid, verdien capaciteit en natuurwaarden;
 - e. Ontwerp een aanpak waarop samen met overheden en andere partners meer integrale agenda's gemaakt worden ter versterking van het ruimtelijk-economisch stedelijk netwerk Brabant;
 - f. Stel een adaptieve, netwerkende aanpak voor sociale veerkracht op.
2. De bestuursopdrachten, conform het principe 'eerst beleid, dan geld' eerst uitwerken in concreet beleid, Provinciale Staten hierover actief informeren, om daarna de prestaties en eventuele middelen in de begroting te ramen en vast te stellen;
 3. In aanloop naar de Begroting 2017 een financiële afwegingsladder en een meerjaren integrale investeringsplanning ontwikkelen (paragraaf 8);
 4. Instemmen met het verwerken van de consequenties van het financieel kader (bijlage 1) in de bestuursrapportage 2016;
 5. Instemmen met het verwerken van de consequenties van de volgende voorstellen voor de begroting 2017 in de bestuursrapportage 2016:
 - a. Versterken kwaliteit openbaar bestuur;
 - b. Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat
 - c. VTH/Omgevingsdiensten
 - d. Wilhelminakanaal
 - e. N65
 - f. Philharmonie zuidnederland
 - g. Consequenties PAS op aanleg natuurnetwerk Brabant

3. Toelichting Perspectiefnota

Vanaf dit jaar vervangt de Perspectiefnota de gebruikelijke voorjaarsnota. De Perspectiefnota ligt steeds in het voorjaar (april) in Provinciale Staten voor en markeert de start van de beleids- en planning & controlcyclus. Het is namelijk het moment waarop PS provinciebreed het beleid en de daarvoor gewenste middelen inzet tegen elkaar afwegen en hieraan richting geven. De Perspectiefnota is daarmee primair het document waarin de integrale afweging van beleid vorm krijgt. Net als bij de voorjaarsnota geven PS kaders aan GS mee voor het opstellen van de begroting voor het volgende jaar. Daarnaast kunnen PS aan GS opdrachten geven voor de uitwerking of bijstelling van beleid op bepaalde beleidsterreinen (bestuursopdrachten). Dit is een wezenlijk andere insteek: waar in de voorjaarsnota de integrale afweging vooral ging om de verdeling van de vrije financiële ruimte, gaat het nu primair om het geven van richting aan beleid(sontwikkeling). Hoogstens worden financiële middelen aan bepaalde onderwerpen gereserveerd. Pas nadat het beleid is uitgewerkt en vastgesteld, worden deze middelen in de begroting geraamd. Als de besluitvorming over de Perspectiefnota toch financiële consequenties heeft voor de begroting van het lopende jaar, dan worden deze verwerkt in de bestuursrapportage.

4. Werken aan de zeven maatschappelijke opgaven

Op alle fronten zijn wij bezig het verschil te maken en daarmee een top kennis- en innovatieregio te zijn en te blijven. Brabant is volop in beweging. Het [Bestuursakkoord 2015-2019 'Beweging in Brabant'](#) schetst groeikansen voor onze regio waarbij we ook voor belangrijke maatschappelijke opgaven staan. In het eerste jaar van deze bestuursperiode hebben wij de opgaven stevig ter hand genomen:

Vergroten van de vitaliteit van natuur en (stedelijke) landschappen

Met 'uitnodigend werken' als uitgangspunt realiseren wij de provinciale doelen voor natuur, water en milieu in een integrale, gebiedsgerichte context. Onze (regionale) partners en het bedrijfsleven zijn hierin zoveel mogelijk in de lead. Vanuit dit uitgangspunt wordt de uitvoering door derden opgepakt, onder andere door de manifestpartners bij de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant. Het bedrijfsleven wordt meer en meer partner in (gebieds-)ontwikkelingen zoals in Moerdijk en Cranendonck/Kempbroek. In 2015 hebben wij talrijke samenwerkingsarrangementen met onze partners afgesloten, zoals het convenant Hoge Zandgronden, het PMWP en het convenant Samen Tegen Dumping. Ook werden tastbare en beleefbare uitvoeringsprojecten afgerond zoals de Noordwaard (water, natuur, recreatie), de Overdiepse Polder (water, landbouw) en de film Holland Natuur in de Delta (Visit Brabant, Biesbosch).

Versterken sociale veerkracht

Ruimte bieden aan maatschappelijke initiatieven geeft een impuls aan welzijn, welvaart, economie, voorzieningen en sociale netwerken. We benutten onze unieke Brabants identiteit (erfgoed, cultuur en sport) om de sociale veerkracht te versterken. Op het gebied van erfgoed zetten we in op het betrekken van de samenleving bij het herbestemmen. Het vertrekpunt daarbij is het initiatief zelf: hoe faciliteren we het initiatief of het netwerk het best om te komen tot een haalbare businesscase, welke stakeholders zijn daarvoor nog extra nodig, welke kennis en expertise kan daarbij helpen. Zo hebben we bijvoorbeeld met de stakeholders rondom het klooster in Velp en de Isabella Kazerne in Vught afspraken gemaakt over de inzet om te komen tot een businesscase. En samen met het Prins Bernard Cultuurfonds helpen we diverse gemeenschappen met vouchers om kerken te herbestemmen. Daar waar nodig investeren we mee in onze iconen, zoals bij Mariënborg, NS Werkplaats, Catharinadal en de Ploeg.

Met het concept-uitvoeringsprogramma cultuur hebben we de administratieve lasten voor de professionele kunsten (in de basisinfrastructuur) verminderd door vooraf toe te zeggen dat we cofinancieren als er een landelijke subsidie komt. Ook hebben we onze lobby richting het Rijk geïntensiveerd om de kans te vergroten op toekenning van subsidies aan Brabantse instellingen. Door ons gezamenlijk met Brabanders in te zetten voor onze doelen (op gebied van bijvoorbeeld cultuur en erfgoed) versterken we de sociale veerkracht. Tegelijkertijd benutten we de sociale veerkracht die er al is, om draagvlak voor bestaande projecten te creëren en te behouden. De inzet voor gehandicaptensport is geïntensiveerd.

Verduurzamen landbouw

Een aantal gemeenten in Brabant neemt daadkrachtige besluiten om nieuwe knelpunten te voorkomen (met nieuw geurbeleid, of een aanhoudingsbesluit). Ook gaan burgers en boeren, gesteund door de gemeente, met elkaar het gesprek aan over de toekomst van de landbouw in relatie met de leefbaarheid van het gebied. De ZLTO is in overleg met de provincie diverse programma's gestart m.b.t. een toekomstbestendige landbouw. Ook gaat zij met haar leden het moeilijke gesprek aan over de keuzes die zij moeten maken voor een duurzame toekomst. We zien burgerbewegingen die een actieve bijdrage leveren aan de transitie (Youth Food Movement, Herenboeren en deelname burgers aan onze mestdialogen). Ook andere partijen uit de agrofoodketen nemen hun verantwoordelijkheid. Zo legt Jumbo een Nieuwe Standaard Kip in de schappen. Het saneren van knelpunten en voorkomen van nieuwe knelpunten is nog steeds belangrijk, onze aandacht is daarnaast sterk gefocust op innoveren, verduurzamen en ontwikkelen. Hierbij zetten we in op innovaties die de Agrofoodsector écht veranderen, zodat we

streven naar een duurzame, economisch gezonde sector. Dit is zo ook verwoord in de actualisatie van de [UBA](#).

Versnellen energietransitie

We zijn hard op weg om de energietransitie te versnellen. In het [Uitvoeringsprogramma Energie](#) hebben wij onze plannen verwoord, gericht op energiebesparing en duurzame energieopwekking. Het aandeel wind, zon, geothermie of hydro-energie stijgt en wordt een steeds belangrijker onderdeel van onze energievoorziening. Maar om de transitie door te zetten, moeten we versnellen op de uitrol van duurzame energie met bestaande technieken, en nadenken hoe we de grote volgende slag kunnen slaan door de innovatiekracht van Brabant in te zetten. Met gemeenten, bouwbedrijven, industrie, woningcorporaties, energiecoöperaties, banken en onderwijsinstellingen hebben we medio 2015 een overeenkomst gesloten om in de komende drie jaar 1.000 bestaande woningen in Noord-Brabant 'nul-op-de-meter' te maken. Het grote doel is 800.000 huizen in 2050. Dit vraagt innovatie, automatisering en industrialisatie van de aanpak. Samen met organisaties als BMW en Strijp-S werken we aan elektrische deelautoconcepten, maar ook aan 'light and charge-lantaarnpalen' waardoor gebruikers van elektrische auto's makkelijker kunnen opladen. Het energiefonds speelt daarin een belangrijke rol, zowel in de financiering, als in het opzetten en ontwikkelen van energieprojecten. In 2015 heeft het fonds haar eerste investeringen gedaan, waaronder in wind, zon, energiebesparing en warmte-koude opslag. Gelet op alle positieve energie in de Brabantse samenleving, zal het aantal projecten in 2016 blijven groeien.

Organiseren slimme en duurzame mobiliteit

Met 141 partners is in 2015 een maatregelenpakket samengesteld voor de verbetering van de bereikbaarheid van Zuid-Nederland. Het maatregelenpakket, samengevat in het bidbook 'Bereikbaarheid Zuid-Nederland', is door minister Schultz van Infrastructuur omarmd en ondersteund met een rijksbijdrage van € 580 mln. De focus ligt op zowel infra- als smart mobility-maatregelen op de A67 en de A58 (de Brabantcorridor). Op het gebied van Intelligente Transport Systemen (ITS) werken we samen met kennisinstellingen, marktpartijen en overheden. In Brabantstad-verband hebben we op de High Tech Automotive Campus in Helmond een ITS bureau opgericht. Op het terrein van openbaar vervoer werken wij aan het realiseren van zero emissie busvervoer. In 2015 is voor regio Zuid-Oost een concessie verleend waarmee in de komende jaren de stap wordt gezet naar volledige zero emissie.

Veerkrachtige arbeidsmarkt en economische ontwikkeling

Stimulering van de vernieuwing van de economie is en blijft belangrijk. Met de ministeries van Defensie en Economische Zaken hebben we een overeenkomst gesloten om te investeren in een faciliteit voor het onderhoud van de F35 motoren bij het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW). Ook is verder ingezet op het versterken van hoogwaardig onderwijs, onderzoek en innovatie-activiteiten in Brabant. Met Tilburg University, Technische Universiteit Eindhoven en gemeente 's-Hertogenbosch hebben we de handen ineen geslagen voor de oprichting van een Grand Initiative Data Science. En geven wij met het [leisure ontwikkelfonds](#) een impuls aan de innovatiekracht van de vrijetijdsector. Verder hebben we sterk ingezet op het benutten van nieuwe Europese vormen van financieren, zoals het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI/Junckerplan) en het programma Horizon 2020. In 2015 is de Brabantse inzet versterkt op het Vanguard Initiative, als vehikel om door de Europese samenwerking tussen regio's bij te dragen aan de innovatiekracht van Noord-Brabant. Een veerkrachtige arbeidsmarkt is de achilleshiel van de economie. Samen met Brabantse MBO-scholen en de Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging

hebben we een agenda opgesteld die de relatie tussen onderwijs en het MKB versterkt (kennisact 3.0).

Circulair maken van onze economie

Het sluiten van kringlopen is noodzakelijk om onze bedrijven ook in de toekomst van grondstoffen te voorzien. Het transitieproces vergt jaren, er zijn innovaties nodig op bedrijfsniveau en systeemniveau. Een voorbeeld van de circulaire economie waar de provincie reeds actief is, is de biobased economy. Het gaat dan om een economie die voor zijn materialen en energie niet meer afhankelijk is van fossiele grondstoffen, maar van groene grondstoffen (biomassa). In Zuidwest Nederland zet de provincie met de Biobased Delta vol in op het chemisch verwaarden van suikers. Naast de verwaarding van biomassa, wordt circulaire economie ook toegepast door afvalstoffen te recyclen. Afval wordt een bron voor grondstoffen en daarmee worden ketens gesloten. Het sluiten van kringlopen heeft nadrukkelijk een plek gekregen in het Provinciaal Milieu en Water Plan (PMWP), onder de noemer groene groei. Als provincie hebben wij een verbindende en stimulerende rol en sluiten we steeds meer strategische allianties met ketenpartijen. In 2015 hebben wij de regie genomen om met partners te komen tot een lange termijnoplossing voor de mestproblematiek. In de toekomst verkennen wij hoe wij het thema circulaire economie meer integraal vorm kunnen geven waarbij we focus aanbrengen op het creëren van nieuwe economische toegevoegde waarde.

Beweging in de organisatie

In het Bestuursakkoord hadden we afgesproken om op een vernieuwende manier te werken. We willen steeds meer een participerende overheid zijn die samenwerkt met burgers, onderwijs, ondernemers en andere partners en inspeelt op kansrijke initiatieven uit de samenleving. De goede ervaringen die wij hebben opgedaan uit het gebiedsgericht werken, nemen wij hierin mee. De nieuwe werkwijzen en competenties hebben wij in deze bestuursperiode al verder toegepast in de Energy Cafés, werkplaats De Gruyter, Jobhouse en in andere 'living labs'.

Het effectief en flexibel acteren op de inhoudelijke uitdagingen binnen de huidige maatschappelijke context, vraagt om een organisatie die in beweging is. De doorontwikkeling naar een opgave gestuurde organisatie, waar professionals ruimte krijgen en efficiënt ondersteund worden door de organisatie, is in volle gang. Zo wordt geïnvesteerd in het beter kunnen matchen van de gewenste kwaliteit en capaciteit aan projecten, het vergroten van het netwerkend vermogen van medewerkers en in het vitaliseren en verjongen van de organisatie in het algemeen. Onze grote uitdaging is deze ontwikkeling te realiseren binnen een krimpand organisatiekostenbudget.

5. Inspelen op nieuwe ontwikkelingen

We schreven het al in ons Bestuursakkoord: het duurzame herstel van Brabant lijkt ingezet. Brabant, met zijn stevig industriële fundament en innovatieve bedrijvigheid, staat er economisch op veel terreinen weer goed voor.

- De Brabantse economie trekt steeds verder aan. De verwachte groei in Noord-Brabant van [2,6%](#) ligt net boven het landelijk gemiddelde. De werkloosheid loopt naar verwachting in 2016 verder terug tot [6,1%](#). Dit is onder het nationaal gemiddelde maar nog relatief hoog als je kijkt naar het werkloosheidspercentage van voor de kredietcrises. Het percentage Brabanders dat niet werkt en op zoek is naar werk, stabiliseert en zal naar verwachting de komende jaren dalen. Hoewel dit een positief signaal is, blijft de veerkracht op de arbeidsmarkt relatief beperkt. Dit is onder meer zichtbaar in de mobiliteit in het WW-bestand.

Werkzoekenden die een baan vinden, vinden deze relatief vaak in de sector waarin men voorheen werkzaam was. Ook de mobiliteit van werk naar werk doet zich met name binnen de sectoren voor. Dit betekent dat de arbeidsmarkt zwaar onder druk komt te staan op het moment dat grote en belangrijke sectoren te maken krijgen met structurele veranderingen (zowel positief als negatief). Wij blijven daarom inzetten op het versterken van de Brabantse concurrentiekracht en het vergroten en flexibiliseren van de arbeidsparticipatie. Onder meer door snel aan de slag te gaan met jeugdwerkloosheid, flexicurity en het MBO. Onze ambitie voor de komende jaren richt zich op innovatieve, meer inclusieve en groene economische groei. Binnenkort gaan wij graag met u in gesprek over hoe wij hieraan uitvoering gaan geven binnen de kaders van [het Economisch Programma Brabant 2020](#) en de [Investeringsstrategie](#).

- Keerzijde van de aantrekkende economie is de toenemende druk op de bereikbaarheid. Voor het eerst sinds de ingezette daling vanaf 2007 zien we het aantal files toenemen. Dat volgen we zorgvuldig en betrekken we in onze gesprekken in het kader van de BO-MIRT. Met de [Ontwikkelagenda Spoor, Hoogwaardig Openbaar Vervoer en Knooppunten](#), de nieuwe Agenda voor de Fiets (voorjaar 2016), het programma Mobiliteit op Maat en het programma [Bereikbaar Zuid-Nederland](#) spelen we in op deze ontwikkeling.
- Stedelijke regio's en netwerken spelen in de internationaliserende kenniseconomie van de 21ste eeuw een steeds belangrijkere rol. Ze zijn de motor van economische groei, broedplaatsen voor innovatie en trekken steeds meer bewoners en bedrijven. Tegenover deze trek naar de stad zien we krimp in het buitengebied. Deze trends vragen om een ruimtelijk-economische ontwikkelstrategie om de strategische ligging van Brabant ten opzichte van de omliggende stedelijke netwerken, zoals de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied verder uit te bouwen en te consolideren. De economische assen Amsterdam-Eindhoven-Aken, Rotterdam-Brabantse stedenrij-Duitsland en Amsterdam-Rotterdam-Breda-Antwerpen/Brussel zijn daarbij belangrijke verbindingen. Onze inschatting is dat langs dit soort assen Europese en nationale programma's uitgestippeld gaan worden.
- De financiële malaise in de varkenssector duurt voort en de milieudruk en overlast zijn nog niet opgelost. Ook in de melkveehouderij zien we overproductie ontstaan. Inmiddels heeft de staatssecretaris een voorstel voor fosfaatrechten neergelegd. Overproductie en structureel lage opbrengsten zorgen voor een vicieuze cirkel waarin schaalvergroting de enige uitweg lijkt. De noodzaak voor de transitie van de agrofoodsector wordt nu breder gevoeld bij de samenleving en in de sector zelf.
- De energietransitie komt in een versnelling. Niet alleen het gevoel van urgentie neemt toe met bijvoorbeeld het klimaatakkoord van Parijs, maar ook financiële instrumenten zijn volop beschikbaar. Landelijk gaat het om het belastingplan 2016 inclusief de verdubbelde SDE+ pot, de verbeterde postcoderoosregeling, de stimulering voor sportclubs, de subsidie voor particulieren (warmte) en de historisch lage rente, etcetera.
- De woningmarkt vertoont de eerste voorzichtige tekenen van herstel, vooral in de bestaande voorraad. In de nieuwbouw zijn we het dieptepunt eveneens voorbij, al liggen de woningbouwaantallen die de eerstkomende tijd verwacht worden nog altijd niet op het niveau van onze behoeferamingen (ca. 10.000 woningen per jaar). Hierbij is het van belang dat door de veranderde oriëntatie van de woonconsument – meer richting huur en goedkopere koop – vraag en aanbod niet altijd goed aansluiten. De provincie speelt een centrale rol,

vooral als het gaat om informatievoorziening, monitoring en onderzoek omtrent 'bevolking en wonen'. Wij hebben zicht op [actuele demografische trends en ontwikkelingen op de \(regionale\) woningmarkt](#). Wij maken met gemeenten – veelal in (sub)regionaal verband – concrete, uitvoeringsgerichte afspraken over de woningbouwprogrammering, de flexibiliteit en samenstelling van het planaanbod én – steeds belangrijker – de herbestemming van leegstaand en leeg komend vastgoed. Vanuit onze toezichthoudende rol op de huisvesting van vergunninghouders zijn wij met gemeenten aan de slag om deze groep snel huisvesting te bieden, waardoor ook de overvolle AZC's ontlast worden.

- Mede door de faillissementen eind 2015 en begin 2016 van ketens als V&D, Unlimited Sports Group (Perry Sport en Actiesport) en Macintosh (o.a. Scapino en Dolcis) verwachten we een toename van de winkelleegstand. De leegstandsproblematiek op werklocaties en winkelcentra hangt met elkaar samen. Met leegstandspercentages van [15-20%](#) voor winkels, kantoorgebouwen en bedrijfslocaties is duidelijk dat er geen sprake is van een conjunctureel verschijnsel of frictie, maar van een structurele ontwikkeling. Ook op andere gebieden zien we leegstand zoals bij vrijkomende stallen in het landelijk gebied en erfgoedcomplexen als kloosters, kerken en voormalige industriële panden. Leegstaande panden leiden tot verrommeling, sociale onveiligheid en kunnen illegale activiteiten aantrekken. Deze ontwikkeling werkt door in veel maatschappelijke opgaven (vitaliteit natuur & stedelijke landschappen, arbeidsmarkt & economische ontwikkeling en sociale veerkracht) en vraagt om meer dan alleen technisch-planologische oplossingen. Leegstand van detailhandel, kantoren en bedrijfslocaties is geagendeerd in de Regionale Ruimtelijke Overleggen, er is een monitor leegstand in ontwikkeling en in het op te zetten programma leegstand is ook ruimte voor vernieuwende experimenten, onder meer rond de aanpak van vrijkomende agrarische bedrijven.
- We zien een achterblijvend herstel van de arbeidsmarkt, winkelketens die omvallen en heel veel Brabanders die daardoor werkeloos worden binnen een kwetsbare groep. Daarnaast is de decentralisatie van de zorg, en de daarbij behorende bezuinigingen, niet helemaal voorspoedig verlopen (omvallende thuiszorgorganisaties, toenemende druk op mantelzorgers, etc.) en doet ook de blijvende instroom van vluchtelingen een toenemend beroep op het vermogen van de samenleving om om te gaan met veranderingen. We constateren dat de urgentie om in sociale veerkracht te investeren de laatste maanden alleen maar toeneemt. Er dreigt een tweedeling te ontstaan tussen mensen die met al deze ontwikkelingen mee kunnen gaan, en een groep mensen die dat minder kunnen en heel kwetsbaar zijn, omdat ze niet (of niet goed genoeg) ondersteund worden door een sociaal netwerk.
- De wijze waarop de overheid functioneert, sluit steeds minder goed aan op de maatschappelijke en economische ontwikkelingen die wij buiten zien. Gemeenten erkennen dit en willen op een innovatieve manier kijken naar eigen bestuur en organisatie. Wij vinden het van belang om in te zetten op het vergroten van de kwaliteit van het openbaar bestuur en ondersteunen gemeentelijke initiatieven dan ook van harte. Wij willen in dat leertraject ook kritisch kijken naar ons eigen optreden in maatschappelijke vraagstukken en het provinciaal besturen in een netwerksamenleving.
- We zien dat alleen regels opstellen in wetgeving of vergunningen niet automatisch leidt tot gedrag binnen die regels. Binnen de provinciale bevoegdheid zien we dat er kansen zijn om de naleving door bijvoorbeeld stilzittende veehouderijbedrijven van het omgevingsrecht of maatregelen ter verduurzaming van de industrie te verbeteren. Daarnaast spelen diverse

vormen van milieucriminaliteit (zoals drugs, vervuiling en dumping). Toezicht en handhaving vormen hierbij belangrijke instrumenten.

6. Leren voor nieuw beleid

Mede op basis van evaluaties van het gevoerde beleid kunnen wij leren voor nieuw beleid. Uit recente evaluaties hebben wij een aantal rode draden kunnen destilleren die hieronder kort worden aangestipt:

- Veel beleid dat vier jaar of langer geleden is ingezet ging nog uit van de gedachte dat de provincie leading is en te allen tijde kan bijsturen of ingrijpen. Het huidige tijdsgewricht vraagt echter om meer gelijkwaardigheid en partnership met de verschillende stakeholders. Dat vraagt om heldere doelstellingen, duiding van de provinciale rollen en vrijheid van handelen. Onze partners zien hierin nog onvoldoende verandering ten opzichte van de vroegere werkwijze. Uit evaluaties van bestaand beleid trekken we lessen over hoe we anders en beter kunnen samenwerken.
- Uit diverse evaluaties komt naar voren dat vooraf onvoldoende helder wordt gemaakt welke doelen en resultaten in de looptijd van het betreffende beleidskader gerealiseerd gaan worden. Ook zijn de benodigde financiële middelen soms onvoldoende onderbouwd. Een effectieve en efficiënte inzet is hierdoor moeilijk te beoordelen. Binnen de context van de verbetering van de beleids- en P&C-cyclus, waarover in de vorige bestuursperiode afspraken met u zijn gemaakt, werken we aan verbetering van de beleidskaders. Hierdoor zullen ook de evaluaties verbeteren. We willen toewerken naar ambities en doelen waarbij ook partners energie krijgen om aan te haken. Die ambities zijn niet altijd binnen de reguliere doorlooptijd van de provincie (4 jaar) te realiseren. Ambities die wij alleen in samenwerking met onze partners kunnen aanpakken en waarop vele andere factoren van invloed zijn. Dit vraagt óók om vernieuwing van onze monitoring. We nemen de uitdaging op ons om iedere keer te kijken wat de beste manier is waarop we die monitoring kunnen vormgeven.
- Een overall-constatering is dat besluitvorming over het al dan niet voortzetten van beleid separaat per aflopend beleidskader plaatsvindt en er geen integrale afweging kan plaatsvinden. Door evaluaties van aflopende beleidskaders zoveel mogelijk op één moment (Perspectiefnota) in het jaar gebundeld voor te leggen, kan er wel een integraal besluit worden genomen over het al dan niet voortzetten van beleid. Relevant hiervoor is om in beeld te hebben welke evaluaties en beleidskaders in de planning zitten voor 2017 en verder (zie bijlage 3).

In onderstaand overzicht zijn de recente evaluaties van aflopende beleidskaders opgenomen.

Beleidsnota/kadernota	Evaluatie	Toelichting
Sportplan Brabant 2016	2016	Evaluatie uitgevoerd, wordt bij nieuw sportplan (binnen bestaande financiële kaders) aan u aangeboden.
Innovatie in de Publieke informatievoorziening 2013-2015	2015	Evaluatie afgerond, vervolg nota geïntegreerd in concept UP Cultuur in uitvoering 2016-2020, najaar 2015 met u besproken.
Kunstenplan 2013-2016	2015	Evaluatie uitgevoerd, uitkomsten geïntegreerd in concept-UP Cultuur . Evaluatie wordt nog aan u aangeboden voorafgaand aan vaststelling definitief UP Cultuur.

Beleidsnota/kadernota	Evaluatie	Toelichting
Kaderstellende notitie Monumenten 2011	2014	Evaluatie afgerond, vervolg geïntegreerd in De (verbeeldings)kracht van erfgoed, beleidskader erfgoed 2016-2020 (vastgesteld door PS 13-11-2015)
Provinciaal Waterplan 2010-2015	2015	Evaluatie afgerond, vervolg nota Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (vastgesteld door PS 18-12-2015)
Provinciaal Milieuplan 2012-2015	2015	Evaluatie afgerond, vervolg nota Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (vastgesteld door PS 18-12-2015)
Brabants Verkeersveiligheidsplan programma 2012-2016	2015	Evaluatie afgerond, Het Brabant VerkeersVeiligheidsPlan 2016-2020 is in januari 2016 aan u aangeboden.
Visie Fiets in de versnelling 2020	2016	Evaluatie uitgevoerd, aanbieding nieuw fietsplan voor de zomer.
Nota Interbestuurlijk Toezicht	2015	Evaluatie afgerond. Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019 is eind 2015 aan u aangeboden.
Gebiedsgericht werken	2016	Deze evaluatie is begin april via de procedurevergadering aan uw Staten aangeboden.

7. Aan de slag met nieuw beleid

In onze aanpak zoeken we duidelijk een nieuwe lijn, zoals ook geduid bij de uitwerking van het Bestuursakkoord. Als provincie willen wij niet langer alleen het beleid bepalen en de middelen leveren om het beleid te realiseren. Wij doen het samen, inspeland op initiatieven uit de samenleving of zoeken partijen op, we stimuleren experimenten. Veel van de maatschappelijke opgaven vragen om een aanpak waarin betrokkenen met verschillende achtergronden en belangen (overheid, markt, burgers, onderwijs) in verschillende locaties, steden en regio's met elkaar samenwerken om die opgave tot een goed einde te brengen. Bouwen aan oplossingen gaat nooit over één facet. Zeker aan (boven)regionale oplossingen voor integrale maatschappelijke opgaven zitten economische, sociale, ecologische en ruimtelijke aspecten die in samenhang bekeken moeten worden. Een goed voorbeeld hiervan is het bidbook Bereikbaarheid Zuid-Nederland waarin een regionaal maatregelenpakket is opgenomen om Zuid-Nederland bereikbaar én leefbaar te houden.

Om de ontwikkelingen het hoofd te bieden zijn we al hard aan de slag binnen de kaders van het Bestuursakkoord en/of door u gestelde kaders. Echter, als wij kijken naar buiten en naar de uitvoering van beleid zien we aanleiding om een aantal aanvullende opdrachten van u te vragen: zogenoemde bestuursopdrachten. Een bestuursopdracht is in de vernieuwde beleids- en P&C-cyclus het startpunt voor het opstellen van nieuw beleid dat verwerkt kan worden in de begroting. Eerst beleid dan geld (indien nodig) is hierbij het uitgangspunt. Na uitwerking van de bestuursopdrachten in concreet beleid, worden in de begroting de prestaties en daarvoor beschikbare middelen voor het komende jaar (en in meerjarig perspectief) gepland en door u vastgesteld. Voor de Perspectiefnota 2016 gaat het om de volgende opdrachten waarvoor wij aan uw Staten een bestuurlijk besluit vragen:

- Leegstand

Leegstand van boerderijen, winkels, bedrijven en erfgoed is allereerst de verantwoordelijkheid van de eigenaar. Daar waar leegstand ingrijpt op vestigingsklimaat, ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid of veiligheid is leegstand ook een publieke zaak. Dan is het een vraagstuk dat gezamenlijk aangepakt moet worden, door eigenaars, bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en omgeving. In de aanpak van leegstand zien wij ook een kans om Brabant economisch en sociaal

te versterken op een duurzame wijze. Wij streven een integrale aanpak leegstand na waarin optimaal gebruik gemaakt wordt van beschikbare kennis en woningbouwprogramma's. Wij voeren de regionale afspraken uit met betrekking tot kantoren, detailhandel en werklocaties en komen met een aanpak gericht op de problematiek rond vrijkomende agrarische bedrijven. Daarbij zien we leegstand als kans voor innovatie in het licht van maatschappelijke opgaven. We brengen het instrumentarium op orde (regelgeving, financieel) en komen daar bij u op terug.

- Agrofood

Landbouw en veehouderij hebben een prominent effect op twee provinciale kerntaken. Enerzijds is de agrofoodsector één van de belangrijkste economische pijlers onder de Brabantse economie. Anderzijds hebben die economische activiteiten effect op de manier waarop we als provincie het platteland op orde willen brengen. Hierbij denken we niet alleen aan milieu en gezondheid (stof, stank en asbest), maar leggen we ook relaties met vrijkomende agrarische gebouwen en de daaraan gekoppelde verpaupering. In de actualisatie van het Uitvoeringsprogramma Brabantse Agrofood (UBA), waarover wij met uw Staten hebben gesproken, is dit één van de belangrijkste strategische thema's. Als provincie zoeken wij naar een ander perspectief. Met de UBA als kader zijn wij met de ZLTO in gesprek over de beweging naar een sector waar duurzame ontwikkelingen voorop staan. We informeren u over de uitkomsten en leggen beleidsvoorstellen die mogelijk uit de gesprekken volgen ter besluitvorming aan u voor.

- VTH-taken

Vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn wettelijke taken die sinds 2013 worden uitgevoerd door de omgevingsdiensten. De huidige uitvoering wordt uitgevoerd op het niveau van de afgesproken kwaliteitscriteria 2.1. Om overlast en onwenselijke situaties tegen te gaan en om klaar te zijn voor de nieuwe Omgevingswet werken we aan de toekomst van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Vanuit diverse provinciale beleidssectoren is er aanleiding om tot één - opdracht rond de VTH-taken te komen. Het gaat daarbij onder andere om Agrofood/Zorgvuldige Veehouderij, Energie, Externe Veiligheid en Ruimte. Dit kan invloed zijn op de benodigde middelen. Wij brengen in beeld wat de inzet van het VTH-instrumentarium bijdraagt aan het bereiken van de provinciale opgaven. De provinciale bijdrage aan de uitvoering van deze taken is tot 2019 in onze begroting gedekt, daarna niet meer. In 2019 is aanvullend op de huidige raming € 2,5 mln nodig en vanaf 2020 structureel € 6,2 mln per jaar. Dit knelpunt nemen we in de bespreking mee.

- Connecting Delta

In het traject met werknaam Connecting Delta werkt de provincie aan een economisch en ecologisch sterke regio West-West-Brabant op het snijvlak van zoet en zout water. Met de regio (gebied rondom het Volkerak-Zoommeer) werken wij samen aan de ambitie om te komen tot een gebied waar voedselproductie, (water) veiligheid, duurzaamheid, verdien capaciteit en natuurwaarden in onderlinge samenhang succesvol zijn. Een belangrijke hefboom hierbij vormt de besluitvorming op rijksniveau dit najaar over beperkt getijde en zout water in het Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Deze ambitie vormt het startpunt van een nieuwe aanpak. De provincie kan hierin een belangrijke rol vervullen. In onderling overleg met de regionale partners wordt een perspectief (bv. bidbook) opgesteld als onderbouwing van de besluitvorming op rijksniveau. Medio 2016 leggen wij de resultaten aan u voor.

- Sterk stedelijk netwerk

Om als één sterk stedelijk Brabants netwerk op te treden, gaan we samen met onze partners (overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen) een samenhangende agenda op ruimtelijk-economisch gebied opstellen. Daarmee leggen we de basis om op verschillende schaalniveaus binnen het netwerk (o.a. (inter)nationaal, bijv. in het netwerk van de mainports Rotterdam, Amsterdam, Brainport/Brabant, provinciaal, in het stedelijk netwerk van B5-steden, midsizesteden en omliggende dorpen, en (sub-)regionaal, zoals Metropoolregio Eindhoven) te komen tot keuzes voor samenhangende maatregelenpakketten die een maximale bijdrage leveren aan de ruimtelijk-economische ontwikkeling. Bij die basis horen verder passende financieringsarrangementen en een soepel schakelend Brabants netwerk. Wij willen in samenspraak met uw Staten daar goede afspraken over maken en vanaf de Begroting 2018 in praktijk brengen.

- Sociale veerkracht

Brabant staat voor een groot aantal uitdagingen die impact hebben op en tegelijk vragen om sociale veerkracht. De complexiteit van de opgave vraagt om een netwerkende en ontwerpende aanpak waarbij leren centraal staat. We werken integraal vanuit cross-overs met andere opgaven zoals mobiliteit, energie, natuur, gezondheid, cultuur. We sluiten aan bij actuele ontwikkelingen in de samenleving waaronder het vluchtelingenvraagstuk. Voor de realisatie van onze ambities in de opgave versterking sociale veerkracht maken wij gebruik van de monitor Sociale Veerkracht. Het versterken van sociale veerkracht is een complexe maatschappelijke opgave waarbij veel spelers in Brabant betrokken zijn. Wij willen in samenspraak met uw Staten goede afspraken maken over het uitvoeren van deze opgave.

8. Financieel beleid

In de Perspectiefnota kunnen financieel-technische uitgangspunten geformuleerd worden die wij bij de verdere uitwerking van het financieel beleid en het opstellen van de eerstvolgende begroting in acht nemen.

- **Bijdragen aan (boven)regionale oplossingen**

In deze bestuursperiode werken wij aan (boven)regionale oplossingen voor integrale maatschappelijke opgaven (zie paragraaf 7). Dat betekent dat wij als provincie niet langer alleen het beleid bepalen, maar dit samen met onze partners doen. Hierbij willen wij inspelen op kansrijke initiatieven uit de samenleving. Onze begroting biedt hiervoor ook de flexibiliteit. Binnen de bestaande begrotings- en investeringsprogramma's kan op een adaptieve manier worden ingesprongen op interessante ontwikkelingen en beoogde gebiedsarrangementen. In bepaalde situaties kan het voorkomen dat een initiatief niet aansluit bij reeds bestaand provinciaal beleid, maar waar de provincie voor zichzelf wel een rol ziet weggelegd. In deze situaties is het niet uitgesloten dat een beroep op extra middelen moet worden gedaan. Hiervoor is een financiële buffer aanwezig van circa € 52 mln voor deze bestuursperiode. Vanaf 2020 loopt de structurele begrotingsruimte op naar jaarlijks € 10 mln.

- **Financiële afwegingsladder**

Wij streven naar een heldere lijn waarin duidelijk is welke middelen/financiële instrumenten worden ingezet. In aanloop naar de Begroting 2017 ontwikkelen wij hiervoor een 'afwegingsladder' die bij toewijzing van middelen aan beleidsvoorstellen en beleidsopgaven doorlopen zal worden. Uitgangspunt voor deze ladder zal het principe van 'revolverend, tenzij' zijn. Dat betekent dat wij het provinciale beleid zoveel mogelijk willen realiseren met voorfinancieringen en risicodragende investeringen. Dit doen wij met de middelen uit de immunisatieporte-

feuille, het ontwikkelbedrijf en de investeringsstrategie. Uiteraard kijken wij daarbij altijd eerst naar de mogelijkheden om opgaven (mede) met middelen en bijdragen van derden, bijvoorbeeld Europese middelen, te financieren.

- **Inzet investeringskapitaal**

Uit de verkoop van de aandelen Essent is een immunisatieportefeuille (circa € 2 mld) en een investeringsstrategie (€ 1 mld) gecreëerd:

Immunisatieportefeuille

De immunisatieportefeuille heeft tot hoofddoel om de vervallen dividenduitkering Essent te compenseren. In deze bestuursperiode gaan wij de immunisatieportefeuille verder benutten voor de realisatie van maatschappelijke opgaven zoals energie, leegstand, erfgoed en ruimtelijk-economische projecten. Dat doen wij voor maximaal 25% van de immunisatieportefeuille en onder de condities zoals deze in de Verordening treasury zijn vastgelegd. Dat wil zeggen de middelen worden aangewend voor een maatschappelijk doel en het betreft een revolverende inzet, met zeer kleine risico's, waar minstens een rendement op wordt behaald vergelijkbaar met het schatkistbankieren bij het Rijk.

Investeringsstrategie

Met het Bestuursakkoord en de bijgestelde ijkpunten is invulling gegeven aan de resterende middelen voor de investeringsstrategie. Bij de behandeling van de begroting 2016 hebben wij met uw Staten afgesproken dat de uitwerking van de individuele voorstellen zoveel mogelijk geclusterd per beleidsthema aan PS wordt voorgelegd. De allocatie van middelen voor deze voorstellen vindt plaats bij de behandeling van de begroting of, indien hier aanleiding toe is, via een begrotingswijziging die tegelijk met behandeling van het investeringsvoorstel door uw Staten kan worden vastgesteld. In de bijlage is een stand van zaken opgenomen van de aan het Bestuursakkoord gekoppelde middelen investeringsstrategie.

- **Ontwikkelbedrijf**

De middelen en competenties uit het Ontwikkelbedrijf gaan wij breed inzetten. We vergroten de inzet op de in deze Perspectiefnota genoemde maatschappelijke ontwikkelingen. We maken dus op meer beleidsterreinen gebruik van de beschikbare competentie om concrete deals te sluiten, zowel publiek-publiek als publiek-privaat. Hierbij zoeken we nadrukkelijk de koppeling met de financiële ruimte in de immunisatieportefeuille, de investeringsstrategie en de begrotingsprogramma's. We kunnen op deze manier bijvoorbeeld risico's delen of financieren (daar waar banken dat niet doen). En wordt de mogelijkheid om de gecombineerde provinciale middelen revolverend in te zetten vergroot.

- **Meerjaren Integrale Investeringsplanning**

Om inzichtelijk te maken met welke middelen wij de provinciale bijdrage aan oplossingen voor integrale maatschappelijke opgaven afdekken en om de afweging hieromtrent te faciliteren onderzoeken wij in aanloop naar de Begroting 2017 de mogelijkheden en de meerwaarde om hiervoor een nieuw instrument te ontwikkelen: een Meerjaren Integrale InvesteringsPlanning (MIP). In een dergelijke planning die wij jaarlijks bij de begroting aan uw Staten zouden kunnen voorleggen maken wij inzichtelijk welke provinciale middelen ingezet worden om de provinciale bijdrage aan integrale maatschappelijke opgaven af te dekken.

9. Voorstellen voor de Begroting 2017

Naast de bovengenoemde bestuursopdrachten is er nog een aantal voorstellen die geen nieuwe kaderstelling van PS vergen, omdat over deze voorstellen door uw Staten al richtinggevende uitspraken zijn gedaan, en direct in de begroting 2017 kunnen worden verwerkt. De verwerking in de begroting(scijfers) 2017 vindt plaats via een formele begrotingswijziging die bij Burap 2016 aan uw Staten wordt voorgelegd.

- Versterken kwaliteit openbaar bestuur

Om de kwaliteit van het openbaar bestuur in Brabant te versterken stellen wij voor om:

- Het programma [\(Veer\)Krachtig Bestuur](#) te continueren. U bent hier eind 2015 over geïnformeerd met een Statenmededeling en een informatiebijeenkomst;
- In te zetten op bestuurlijke vernieuwing met een open en vernieuwende manier van werken en de leerervaringen daarover uit te wisselen (zoals in het Bestuursakkoord afgesproken);
- Samen met partners in de regio aan de slag te gaan met de belangrijke maatschappelijke uitdagingen waarvoor we staan en hiertoe de regionale bestuurlijke samenwerking te versterken (zoals in het Bestuursakkoord afgesproken).

Voor continuering zijn financiële middelen nodig (€ 0,6 mln voor 2017 en 2018, € 0,15 mln voor 2019 en 2020 en vervolgens structureel € 0,1 mln per jaar), welke in de Burap 2016 worden verwerkt.

- Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat

Begin dit jaar bent u geïnformeerd over de stand van zaken rondom de gebiedsontwikkeling [Oostelijke Langstraat \(GOL\)](#). Na een intensief bewoners-participatietraject hebben de samenwerkende partijen binnen de GOL besloten over de varianten die in de MER (milieu-effectrapportage) nader worden onderzocht. Dit jaar (2016) worden de varianten in de MER en het PIP (provinciaal inpassingsplan) uitgewerkt. Dit betekent dat de varianten onderzocht worden op alle milieu- en cultuurhistorische aspecten en dat deze ruimtelijk worden onderbouwd. Bij één van de gekozen varianten zijn meerkosten voor het project te verwachten, nu ingeschat op € 2,8 mln. Voorgesteld wordt om voor dit bedrag bij de burap 2016 een reservering in onze begroting op te nemen.

- VTH/Omgevingsdiensten

Bij de behandeling van de Begroting 2016 heeft u moties aangenomen waarin het college verzocht is te komen tot een slimme en effectieve aanpak van toezicht en handhaving onder (stilzittende) veehouderijbedrijven [\(M5\)](#) en het starten van een vooronderzoek naar elektronische monitoring van luchtwassers [\(M31\)](#). Inmiddels is een eerste uitwerking van deze VTH-taak gedaan, gebaseerd op het uitvoeringsprogramma Agrofood. Daarbij neemt de provincie de kosten voor haar rekening tot een maximum van € 1,3 mln voor deze bestuursperiode, waarbij de lasten van € 0,1 mln in 2016 reeds binnen de bestaande begroting zijn gedekt.

De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) is in december 2015 door de minister van BZK onder preventief financieel toezicht geplaatst. Reden hiervan is dat de begroting van de omgevingsdienst een structureel tekort kent. Vandaar dat door de toezichthouder de financiële situatie van de OMWB als 'ernstig' is aangemerkt. De minister stelt dat het tekort meerjarig in evenwicht moet worden gebracht, vanaf 2019 mag de begroting van de OMWB geen tekort meer vertonen. Voor de periode 2016 t/m 2018 verwachten wij op basis van de huidige prognoses een tekort van circa € 3 mln bij de omgevingsdienst. Als de OMWB dit tekort niet zelf krijgt weggewerkt, dienen de deelnemers bij te dragen aan het

sluiten van de begroting. Voor de provincie geldt een aandeel van circa 35% of wel circa € 1 mln, dat bij Burap 2016 in een voorziening wordt gestort. Daarnaast is in het kader van de VTH € 0,5 mln nodig als gevolg van het toepassen van bestuursdwang in een specifieke casus. De budgettaire consequenties van deze voorstellen (€ 2,7 mln in totaal) worden bij Burap 2016 met een begrotingswijziging aan uw Staten voorgelegd.

- Wilhelminakanaal

Eerder is met u gesproken over maatregelen die nodig zijn in aanvulling op de geplande projectwerkzaamheden voor de verruiming Wilhelminakanaal Tilburg, omdat de effecten van de geplande kanaalpeilverlaging op de grondwaterstand negatiever uitpakken dan oorspronkelijk was voorzien. Onderzoeken hebben inmiddels aangetoond dat het doorzetten van de oorspronkelijke kanaalpeilverlaging zonder aanvullende maatregelen grote negatieve effecten heeft op de bestaande bebouwing en de natuur én dat de oplossing die eind 2015 voorhanden leek (de VtV-damwand) niet voldoet. RWS onderzoekt momenteel, in nauwe samenspraak met gemeente, provincie en belanghebbenden, diverse alternatieve oplossingen en de effecten die deze hebben op de geohydrologische situatie. Tevens worden de kosten in beeld gebracht. De extra provinciale financiële bijdrage voor de uitvoering van de aanvullende maatregelen zijn nog niet exact aan te geven, omdat nog onvoldoende inzicht bestaat in de kosten van de noodzakelijke maatregelen. Zodra dit bekend is, communiceren wij hierover richting uw Staten. Wij streven ernaar om de begrotingswijziging in de Burap 2016 te verwerken.

- N65

Op de Statendag van 18 december jl. zijn uw Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom de N65, een cruciale verbinding in Brabantstad. Op de Statendag hebben PS een positief standpunt ingenomen tot een extra financiering van de N65 ter grootte van € 6 mln. Met dit bedrag is een oplossing binnen handbereik voor de verbetering van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en de bereikbaarheid in het bijzonder voor Haaren en Vught die kan rekenen op draagvlak in de gemeenschap. De totale bijdrage van de provincie is daarmee gemaximeerd op € 33,5 mln. Deze extra bijdrage aan de N65 wordt gedekt vanuit het beleidsveld Mobiliteit en is beschikbaar onder het voorbehoud dat ook onze partners, onder andere gemeenten 's-Hertogenbosch en Vught, over de brug komen met (aanvullende) financiering.

- Philharmonie Zuidnederland

Een symfonische muziekvoorziening in Zuid-Nederland kan een bijdrage leveren aan cultuur-educatie, talentontwikkeling, regionale binding en verbinding met (mogelijk) nieuw Brabants publiek. Met Philharmonie Zuidnederland zijn wij op dit moment in gesprek onder welke condities provincie Noord-Brabant het orkest in de komende jaren zou willen ondersteunen. De huidige subsidie aan Philharmonie Zuidnederland loopt t/m 2016. Een eventuele nieuwe subsidie aan Philharmonie Zuidnederland na 2016 leggen wij medio 2016 aan uw Staten voor.

- Consequenties PAS op aanleg natuurnetwerk Brabant

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) koppelt het uitgeven van economische ontwikkelruimte aan het beschermen van waardevolle natuur. Hierbij worden tot 1 juli 2021 agrarische gronden verworven en ingericht als natuurgonden. Voor het realiseren van de PAS-opgave stelt het Rijk t/m 2027 middelen beschikbaar. Dat betekent dat de middelen van het

Rijk (deels) later worden ontvangen dan de periode waarbinnen de PAS-opgave gerealiseerd moet zijn. Wij verwachten vooralsnog dit kasritme probleem over de jaren heen budgettair neutraal op te kunnen lossen binnen de beschikbare provinciale middelen.

Daarnaast is in het financieel voorjaarsbericht 2015 aangegeven dat "de druk op de uitvoering van herstelmaatregelen in en rond Natura2000-gebieden en de noodzakelijke grondverwerving op termijn mogelijk tot een tekort leidt voor het realiseren van de volledige EHS. Dit risico op een tekort is vooralsnog geraamd op € 70-90 mln en zal aan de orde dienen te komen bij de evaluatie van het Natuurpact in 2016, en zal de komende bestuursperiode overstijgen". Naarmate de scope van de diverse opgaven scherper wordt, krijgen we een stabielere raming. Met daarbij de kanttekening dat fluctuaties in de grondprijzen het grootste effect heeft op de raming en daarbij behorende reservering.

In de onderhandelingen Bestuursakkoord is afgesproken dat "het risico vanaf de begroting 2016 opgevangen wordt binnen het weerstandsvermogen, zonder additionele storting in de risicoreserve. Hierbij geldt de afspraak dat het ratio weerstandsvermogen niet onder de 0,75 mag zakken. Conform de begrotingsregels zijn onder de 0,75 maatregelen nodig om de beschikbare weerstandscapaciteit aan te vullen". In de risicoreserve is dit risico vooralsnog als PM post meegenomen totdat het risico te kwantificeren valt. In aanloop naar de Begroting 2017 voeren wij een analyse uit of ter afdekking van dit risico een extra storting in het provinciale weerstandsvermogen noodzakelijk is. In het geval van een bijstorting in het weerstandsvermogen ontvangen uw Staten in de Burap 2016 hiervoor een voorstel.

10. Planning

Na behandeling van de Perspectiefnota 2016 in PS, werken wij in aanloop naar de Begroting 2017 de vastgestelde bestuursopdrachten verder uit.

11. Bijlagen

1. Financieel kader met toelichting op het begrotingssaldo
2. Overzicht besteding middelen Bestuursakkoord
3. Doorkijk naar komende evaluaties en beleidskader

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: Annemie Burger, ABurger@brabant.nl

Opdrachtnemer: Paulien Feimann, PFeimann@brabant.nl